
IN MEMORIAM**Csiffáry Gergely**
(1948–2014)

Múltunk kutatásának újabb szorgalmas munkása távozott: életének 67. esztendejében, 2014. december 17-én elhunyt szülővárosában, Egerben Csiffáry Gergely történész, muzeológus, levéltáros. A váráról és hős védőiről híressé vált városához és Heves megyéhez egész életében hűséges maradt, tudományos munkáinak jelentős része is e régió történelmének egy-egy szeletét világította meg.

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem–földrajz szakán végzett 1972-ben. 1975-ben lett az egri Vármúzeum munkatársa. 1977-ben jelent meg az első könyve, amely az egercsehi szénbánya 1901 és 1976 közötti történetét dolgozta fel. Egy év múlva, 1978-ban gyakorlatilag e műve alapján szerezte meg az egyetemi doktori címet, témavezetője egykori kedves tanára, Ránki György volt.

Történész–muzeológusként nemcsak a megye történelmi emlékhelyeivel, hanem munkásmozgalmi, antifasiszta témákkal is foglalkoznia kellett. Baloldali gondolkodású emberként – e beállítottságát az ún. rendszerváltás után sem tagadta meg – ezt nemcsak kelleetlenül végezte, ezekben is talált értelmes feladatot. Szorgalmát mutatja, hogy sűrűn kerültek ki tolla alól önálló kötetek. 1978-ban Miskolcon látott napvilágot a bányaművelés, a bányász munkás-

mozgalom, a bányászélelmód és a bányászskultúra hagyományainak gyűjtéséhez írt kérdőíve. (Ez 1986-ban a *Hevesi Honismeret* 4. kötetében újra napvilágot látott.) 1979-ben a Heves megyei történelmi emlékhelyeket tekintette át (e munkája 1985-ben második kiadásban is megjelent.) 1982-ben a Munkásmozgalmi életrajzok sorozat első kötetében Kiss Lajos (1892–1977) biográfiáját írta meg. 1985-ben *Életrajzok–életrajzok* címmel az antifasiszta fegyveres harc Heves megyei résztvevőinek életrajz-gyűjteményét publikálta. Jóllehet, a munkásélelmóddal a későbbiekben is foglalkozott, a kutatói érdeklődése az 1980-as években egyre inkább az ipartörténeti témák felé fordult. Kandidátusi disszertációja témáját azonban még továbbra is a legújabb kor politikatörténetéből választotta: *A magyarok részvétele és tevékenysége a szovjet antifasiszta iskolákon és a hadifogolytáborokban 1941–1945* című értekezése sikeres megvédésével nyerte el 1990-ben ezt a tudományos fokozatot.

1982-ben jelent meg az *Egri céhemlékek* című kötete, amely azonnal a kézművesipar-történet elismert kutatói közé emelte.

1983-ban a Vármúzeumból átigazolt a Heves Megyei Levéltárba, ahol – kisebb megszakításokkal – nyugdíjba vonulásáig dolgozott. Ipartörténeti cikkek, tanulmányok, előmunkálatok után az 1990-es években sorra jelentek meg adatgazdag könyvei: 1993-ban *A hatvani posztómanufaktúra története* (Tanulmányok Heves megye történetéből 13.), 1996-ban a *Manufaktúrák és céhen kívüli ipar Heves megyében* (Tanulmányok Heves megye történetéből 14.), 1997-ben *A bélapátfalvi keménycserép* (Studia Agriensia 18.). Különösen foglalkoztatta a történeti Magyarország épület-, díszítő- és haszonkőbányászatának topográfiája, valamint a finomkerámia, illetve az üvegyártóipar problémaköre. Az utóbbiból írt összegzése, munkásságának egyik fő műve, *Magyarország üvegipara 1920-ig* című könyve 2006-ban jelent meg a Studia Agriensia 25. köteteként. E monográfiája megkerülhetetlen opusza a magyar ipar történetének. És nemcsak az üvegiparral foglalkozóknak: a 18–19. századi magyarországi energiaválságról szóló fejezetének fejtegetései – a fatüzelésről a széntüzelésre való átállás Nyugat-Európához viszonyított évszázados késéséről és ennek következményeiről – feltétlenül továbbgondolásra érdemesek.

Ahogy lényegében mindegyik kötetté formált összegzésére, úgy erre a könyvére is jellemző, hogy hosszú és szisztematikus munka gyümölcse. Egy-egy témakör aprólékosan kidolgozott vázlatát után sorozatosan kidolgozta és publikálta az egyes, jövőbeli könyvének a fejezeteit. Aki figyelemmel kísérte munkásságát, annak így lényegében a szeme előtt formálódtak ki a majdani összegző mű körvonalai.

Amellett, hogy gyakorlatilag kitartott az egyes témái mellett, párhuzamosan és fáradhatatlanul gyűjtötte az újabb és újabb adat-építőköveket, nyitott volt az új problémafelvetések iránt is. A történeti ökológia kérdései is komolyan foglalkoztatták. Ez irányú érdeklődése voltaképpen logikus folyamánya az üvegművesség miatt történt erdőpusztítások problémakörének.

Élete végéig hűséges maradt az egyik első témájához, a bányászattörténethez. 2009-ben látott napvilágot *Az ércbányászat története a recski Lahócában (1850–1979)* című könyve, 2011-ben pedig az *Egercsehi bányáskönyv – Az egercsehi szénbányászat történetének dokumentumai* című kötete. Egercsehi és Recsk bányászmultjának dokumentálásáért 2012-ben a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete Országos Tanácsa *BDSZ Emlékéremmel* köszönte meg Csiffáry Gergely több évtizedes ez irányú kutatómunkáját.

A megyei levéltárba történő „átigazolása” után sem szakadtak meg jó szakmai és kollegiális kapcsolatai a múzeummal (és nemcsak az onnan a közelmúltban nyugdíjba vonult felesége, a néprajzkutató Cs. Schwalm Edit miatt), továbbra is foglalkoztatták a Vármúzeumhoz kapcsolódó témák. Élete vége felé a végvári élet, illetve a híres várvédő, Dobó István személye foglalkoztatta. Már posztumusként látott napvilágot a kötete, *Ruszkai Dobó István életrajza* – amely egyébként Hadobás Sándor jóvoltából a rudabányai Bányászattörténeti Kutatások Alapítvány kiadásában jelent meg, ezzel is méltányolva és elismerve Csiffáry Gergely sokrétű honismereti és bányászattörténeti kutatói munkásságát.

Rendszeresen tartott ismeretterjesztő előadásokat, és szívesen írt sokak érdeklődésére számot tartó cikkeket Heves megyei, illetve országos kiadványokba. Szerzőként részt vállalt kézikönyvek megírásában is. Számos szócikket írt a Bán Péter által szerkesztett *Magyar Történelmi Fogalomtár* köteteibe. Több fontos fejezetet származik a tollából *A magyar ipar- és technikatörténet* című összegzésben is.

Jelentős volt a szerkesztői tevékenysége: a szerkesztő munkatársa volt az *Agria – Az Egri Múzeum Évkönyve* 1980 és 1984 között napvilágot látott XVIII., XIX. és XX. köteteinek, az *Archívum – A Heves Megyei Levéltár* 1994 és 1998 között megjelent 13., 14. és 15. köteteinek. Egyedül gondozta a *Hevesi Honismeret* 1982 és 2010 között megjelent 11 kötetét, illetve a az *Archívum* 2004 és 2010 között kiadott köteteit (16–19.) is. Ő jegyezte szerkesztőként a *Historia est... – Írások Kovács Béla köszöntésére* (Eger, 2002), valamint *Az Egercsehi Bányász Baráti Kör megalakulása és működése 2005–2007* című könyveket. Dóka Klárával közösen vállalta fel a *Tanulmányok a kézműipar köréből* című, 1999-ben közreadott konferencia-kiadvány szerkesztői teendőit is.

Tartalmas életet élt. Kedves barátunktól, kollégánktól búcsúzunk. Emléke és művei velünk maradnak.* Béke poraira.

SZULOVSKY JÁNOS

* A Csiffáry Gergely szakirodalmi munkásságát ismertető füzet (*Csiffáry Gergely tudományos munkássága 1975–2014*. MTA VEAB Kézművesipar-történeti Munkabizottsága – Kutatói életművek 6.) megtekinthető a www.iparmuzeum.hu honlap elektronikus könyvtárában.